

**TAXONOMIES: PRACTICAL
APPROACH TO DEVELOPING AND MANAGING
VOCABULARIES FOR DIGITAL INFORMATION /
EDITED BY HELEN LIPPEL.
LONDON: FACET PUBLISHING, 2022.**

Kao što je vidljivo iz naslova, ova knjiga govori o taksonomijama. Ako bismo prevodili naslov, glasilo bi *Taksonomija: Praktičan pristup za razvoj i upravljanje kontroliranim rječnicima za informacije u digitalnom obliku*. Izdana je u Londonu 2022. godine, a urednica joj je Helen Lippel. Svakodnevno se u različitim područjima života ljudi sreću s onim iza čega stoji manje ili više kompleksna taksonomija, a poznati su izrazi poput tagovi, oznake, *hashtagovi* i slično. Knjižničarima nije potrebno posebno objašnjavati što je taksonomija i čemu služi, međutim knjiga nije namijenjena samo njima već svima koje zanima taksonomija ili bi im mogla pomoći u svakodnevnom radu, od organizacije dokumenata, poboljšanja poslovanja cjelokupnog poduzeća, pa sve do onoga što nam je svima vrlo poznato – organizacije artikala u jelovnicima i *online* trgovinama. Ova knjiga jasno pokazuje da taksonomija može biti primjenjiva u različitim područjima života i namijenjena svima koje ona zanima, od studenata do zaposlenika koji traže način kako poboljšati organizaciju i pretraživost vlastitih sadržaja te samim tim unaprijediti i poboljšali poslovanje kako danas tako i u budućnosti.

Knjiga se sastoji od predgovora, uvoda, šesnaest poglavlja koji su organizirani u četiri velike cjeline, tri dodatka, rječnika i kazala. Svako od poglavlja napisao je drugi autor, stručnjak za područje o kojem je riječ u poglavlju. Svi autori priznati su knjižničari, informacijski stručnjaci, stručnjaci u području organizacije informacija, ukratko stručnjaci s dugogodišnjim iskustvom u području o kojem su pisali u knjizi. Urednica knjige Helen Lippel već više od petnaest godina radi kao konzultant za područje taksonomije.

Svako poglavlje započinje uvodnim dijelom urednice i završava zaključkom autora poglavlja. U ta dva dijela sažeto se prikazuje sadržaj samog poglavlja. Iako sva poglavlja čine cjeloviti sadržaj, svako poglavlje obrađuje jednu cjelinu i može funkcionirati samostalno, tako da, ako nekoga zanima samo jedan segment cijelog opsežnog područja kojim se knjiga bavi, ne mora čitati sve nego samo ono što ga zanima. Zbog toga se onome tko čita knjigu u cijelosti, „od korica do korica“, može činiti da su neki dijelovi knjige redundantni, ali to nije nužno loše – iako se neki segment koji se tiče taksonomije spominje u nekoliko poglavlja, taj se

segment opisuje iz više kutova i kroz više aspekata upravo zbog toga što je svako poglavlje pisao drugi autor.

Prva od četiri cjeline knjige sastoji se od dvaju poglavlja i opisuje o čemu sve treba voditi računa prije početka izrade taksonomije, primjerice o tome što sve ulazi u troškove izrade taksonomije ili o tome da taksonomija koja se razvija treba biti pohranjena i dostupna svima tako da je svi kojima je potrebna mogu koristiti i iskoristiti. Ovdje se naglašava koliko je važno sve dobro isplanirati i držati se zadanog plana jer brojni su projekti, iako u početku dobro zamišljeni, tijekom procesa izrade krenuli u pogrešnom smjeru, što je dovelo do taksonomija koje na koncu nisu zadovoljavale korisničke potrebe. Ističe se koliko je važno postaviti realna očekivanja i pravilno odrediti koji se problemi mogu riješiti implementacijom kvalitetne taksonomije, a koji ne mogu. To se, između ostaloga, postiže i time da se sve sudionike projekta uključi u proces i upozna ih se s time što je taksonomija i čemu služi zato da bi cijelo vrijeme podupirali projekt kako u potrebnim poslovnim odlukama tako i u osiguravanju sredstava.

Druga velika cjelina govori o izradi taksonomije i očekivano je najobimnija. Sastoji se od šest poglavlja od kojih se svako bavi različitim dijelom razvojnog procesa izrade taksonomije. Taj dio knjige može biti posebno koristan onima koji se do sada nisu susretali s taksonomijama. U prvom poglavlju cjeline govori se o načelima strukturiranja taksonomije i važnosti odabira pravilne strukture taksonomije koja se treba provlačiti kroz cijeli projekt, čime se sprječava potreba kasnijeg prepravljavanja te iste strukture. U sljedećem poglavlju ističe se važnost taksonomije da bude podjednako uključiva za različite skupine korisnika i nude se savjeti kako se to može postići. Peto poglavlje knjige govori o odnosima, hijerarhiji i semantici unutar pojmova i na neki nas način uvodi u tehnički jezik za izradu taksonomije. Sljedeće poglavlje posebno naglašava važnost perspektive krajnjih korisnika i govori o tome da, ako će krajnjem korisniku tako biti jasnije, ne treba uvijek rigidno robovati zacrtanoj strukturi. Sedmo poglavlje knjige, predzadnje u cjelini, govori o interoperabilnosti, odnosno o tome kako napraviti taksonomiju i rječnike koji mogu raditi s više sustava istovremeno. U posljednjem poglavlju cjeline govori se o implementaciji taksonomije u sustav. Projekt nije gotov dok se ne testira i posljednja stavka jer naizgled nevažne pogreške mogu dovesti do beskonačne petlje i time sustav taksonomije učiniti beskorisnim.

Treća cjelina sastoji se od četiriju poglavlja. U prvom poglavlju cjeline opisani su alati za pretraživanje koji se koriste unutar pojedinih poduzeća ili sustava kao što su baze znanja, pretraživači internih mreža ili drugi interni alati. U sljedećem poglavlju riječ je o vrijednim informacijama koje se nalaze unutar raznih digitalnih sustava za upravljanje, pogotovo s multimedijalnim zapisima zato što oni zahtijevaju drugačiji pristup metapodacima nego kad su u pitanju tekstualni podaci. Predzadnje poglavlje u cjelini govori o važnosti strukturiranja sadržaja. U posljednjem poglavlju riječ je o sustavima navigacije, pretraživanju i sadržajima

za sustave za elektroničku trgovinu te kako se sve taksonomija može primijeniti na načine navigacije, pojedinosti za pretraživanje, kategorizacije, oznake i slično.

Posljednja, četvrta cjelina govori o načinu prihvaćanja taksonomije, implementaciji i upravljanju njome i ulozi autora taksonomije u timu. I ta se cjelina, kao i prethodna, sastoji od četiriju poglavlja i sva se četiri temelje na stvarnim primjerima. U trinaestom poglavlju možemo saznati o tome kako se u jednoj globalnoj agenciji za vijesti koriste taksonomija i metapodaci te kako im to pomaže u poslu. Sljedeće poglavlje govori o najboljim načinima prakse za upravljanje taksonomijama kojima se koristi tvrtka koja razvija videoigre. U predzadnjem poglavlju cjeline daju se savjeti iz prakse o najboljim načinima održavanja taksonomije. To je poglavlje važno zato što se zna dogoditi da se, jednom kad je taksonomija napravljena i implementirana, upravljanje taksonomijom i njezino održavanje ostavi po strani iako se može razvijati i treba se prilagođavati cijelo vrijeme dok se koristi. Posljednje, šesnaesto poglavlje, više se orijentira na ljude koji rade s taksonomijama nego na same taksonomije. U njemu je riječ o strategijama i prilikama za one koji rade u timovima za razvoj taksonomija. Podučava ih se kako suradnjom s kolegama mogu promovirati upotrebu taksonomije.

Kao što sama urednica kaže, to nije udžbenik niti priručnik za izradu taksonomije, ali može poslužiti i pomoći da se bolje razumije, implementira i upravlja taksonomijom. Budući da je svako poglavlje napisao drugi autor, a jedno poglavlje čak dvoje autora, poglavlja se razlikuju po stilu pisanja. Autori dolaze iz različitih sredina, poslovnih i akademskih, svaki je stručnjak za svoje područje i svaki ima svoj različit stil i jezik. Urednica je to pokušala ujednačiti, ali nije pretjerivala tako da je u svakom poglavlju vidljiva autorska osobnost svakog pojedinca. To knjizi daje razigranost i svojevrstan šarm, a zahvaljujući toj raznolikosti može biti zanimljiva širem krugu ljudi.

Kao najveći nedostatak knjige spomenula bih grafičko oblikovanje. Naslovi i podnaslovi poglavlja i potpoglavlja idu do nekoliko razina u dubinu, a razlikuju se isključivo tipografijom, veličinom, debljinom i nakošenošću slova. Zbog nedostatka numeracije na prvi se pogled teško snaći gdje se točno nalazimo; snalaženje i navigacija kroz knjigu bili bi lakši da su poglavlja i potpoglavlja numerirana, a to bi onda olakšalo i referenciranje, primjerice: *U poglavlju 2.3.1.4. govori se o...* Čak su i sama poglavlja sukcesivno numerirana, pa je prvo poglavlje druge cjeline zapravo treće poglavlje u knjizi, drugo poglavlje treće cjeline zapravo je deseto poglavlje u knjizi i slično. Zbog toga je moguće referencirati se samo na temelju Sadržaja, a u Sadržaju su navedeni samo naslovi poglavlja i autori knjiga.

Ana Golubic
ana.golubic@kgz.hr